

**UCHWAŁA NR LXVII/525/23
RADY MIEJSKIEJ W ŚWIĘTOCHŁOWICACH**

z dnia 6 lutego 2023 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz
Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023-2024**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 poz. 40), art. 41 ust. 1, 2, art. 12 ust. 7 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 165), art. 10 ust. 1 - 2b ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2022 r. poz. 763 z późn. zm.)

**Rada Miejska w Świętochłowicach
uchwała:**

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023-2024, którego treść stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Świętochłowice.

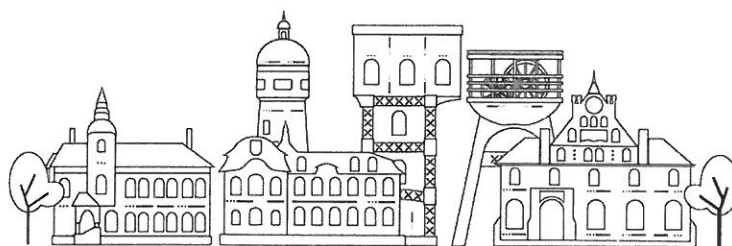
§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej
w Świętochłowicach

Bartosz Karcz

Załącznik do uchwały Nr LXVII/525/23
Rady Miejskiej w Świętochłowicach
z dnia 6 lutego 2023 r.

**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH
ORAZ
PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
NA LATA 2023-2024**

Świętochłowice, styczeń 2023

SPIS TREŚCI:

I. PODSTAWY PRAWNE	3
II. WPROWADZENIE I OPIS PROBLEMU	4
III. ANALIZA SWOT, DIAGNOZA CZYNNIKÓW CHRONIĄCYCH I RYZYKA.....	9
IV. DOSTĘPNOŚĆ NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH	14
V. DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH.....	17
VI. ZASOBY ORAZ PODMIOTY ZAJMUJĄCE SIĘ PROFILAKTYKĄ I ROZWIĄZYWANIEM PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIEM NARKOMANII.....	21
VII. CEL GŁÓWNY I OCZEKIWANE EFEKTY PROGRAMU	22
VIII. OBSZARY ZGODNE Z NARODOWYM PROGRAMEM ZDROWIA NA LATA 2021- 2025.....	23
IX. OBSZARY, SZCZEGÓŁOWE CELE I ZADANIA PROGRAMU	25
X. ZASADY FINANSOWANIA I REALIZACJI PROGRAMU	31
XI. REALIZACJA ORAZ KONTROLA REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII I POSTANOWIENIA KOŃCOWE.....	31

I. PODSTAWY PRAWNE

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023-2024 opracowano na podstawie:

- 1) Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2023 poz. 165),
- 2) Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2022 r. poz. 763 z późn. zm.),
- 3) Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2021 poz. 1249),
- 4) Ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2022 r. poz. 2123),
- 5) Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz.U. z 2022 r. poz. 1608),
- 6) Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej (Dz.U. z 2022 r. poz. 663 z późn. zm.),
- 7) Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 w sprawie Narodowego Programu zdrowia na lata 2021-2025 (Dz.U. 2021 poz. 642),
- 8) Uchwały nr LIII/432/18 Rady Miejskiej w Świętochłowicach z dnia 10 września 2018 r. w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie miasta Świętochłowice,
- 9) Uchwały nr LIII/433/18 Rady Miejskiej w Świętochłowicach z dnia 10 września 2018 r. w sprawie wprowadzenia ograniczenia w godzinach nocnej sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży na terenie miasta Świętochłowice,
- 10) Uchwały nr LIII/434/18 Rady Miejskiej w Świętochłowicach z dnia 10 września 2018 r. w sprawie określenia zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie miasta Świętochłowice,
- 11) Zarządzenia nr 234/2022 Prezydenta Miasta Świętochłowice z dnia 30 maja 2022 r. w sprawie zmiany Zarządzenia nr 692/2020 z dnia 19 października 2020 Prezydenta Miasta Świętochłowice w sprawie powołania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Świętochłowicach oraz wprowadzenia regulaminu organizacyjnego Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Świętochłowicach.

II. WPROWADZENIE I OPIS PROBLEMU

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na terenie Gminy Świętochłowice na lata 2023-2024 przedstawia długofalowe, strategiczne kierunki działań polityki społecznej i zdrowotnej planowane do realizacji w obszarze uzależnień dla mieszkańców Świętochłowic.

Dwuletni charakter Programu daje możliwość zabezpieczenia realizacji zadań i odpowiedniej alokacji środków finansowych w dłuższej perspektywie czasowej. Ponadto taka regulacja pozwala na wprowadzanie systemowych, komplementarnych, wszechstronnych i skutecznych rozwiązań na rzecz osób zagrożonych lub dotkniętych problemem uzależnienia i dla członków ich rodzin. Analiza i weryfikacja dotychczasowych doświadczeń, otwartość na nowe potrzeby i rozwiązania będzie sprzyjać doskonaleniu i rozwijaniu wprowadzanych od lat lokalnych rozwiązań, zgodnych z krajowymi kierunkami, celami i zadaniami wskazanymi m.in. w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii, a także w Narodowym Programie Zdrowia.

Należy podkreślić, że istotą Programu jest przeciwdziałanie uzależnieniom, których patomechanizm jest podobny niezależnie od substancji czy czynności, która wywołuje uzależnienie. Charakter podejmowanych działań w zakresie profilaktyki (uniwersalnej, selektywnej, wskazującej) jest wspólny dla wszystkich uzależnień. Uzależnienia często występują równolegle, mają podobne podłoże i niosą zbliżone konsekwencje. Integracja istniejących dotychczas oddzielnych Programów (alkoholizm, narkomania, uzależnienia behawioralne) pozwoli efektywniej zarządzać usługami oferowanymi w ramach polityki społecznej i zdrowia publicznego w Świętochłowicach.

Problemy wynikające z picia alkoholu oraz stosowania środków uzależniających stanowią obecnie jedną z ważniejszych kwestii społecznych. Zjawiska te mają bowiem istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia Polaków, zdolność do konkurencji na wymagającym rynku pracy, jak i na relacje interpersonalne w środowisku rodzinnym. Według Światowej Organizacji Zdrowia alkohol znajduje się na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia populacji.

Picie alkoholu, palenie papierosów, zażywanie heroiny lub kokainy, a również nadmierne korzystanie z Internetu, gier komputerowych, telefonów komórkowych prowadzą do zmian w metabolizmie mózgu, których wynikiem jest wzrost stężenia neuroprzekaźnika dopaminy, wywołującej uczucia podniecenia i przyjemności, decydujących o uzależnieniu, a w którego powstaniu grają również rolę czynniki genetyczne. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) oszacowała, że na świecie jest około

2 miliardów osób spożywających napoje alkoholowe oraz 76,3 miliona osób ze zdiagnozowanymi zaburzeniami w związku z używaniem alkoholu. Spożywanie alkoholu wiąże się z szerokim zakresem szkód fizycznych, psychicznych i społecznych, przy czym szkodliwe spożycie jest piątym wiodącym czynnikiem ryzyka przedwczesnej śmierci i niepełnosprawności na świecie. Szacuje się, że alkohol jest przyczyną 3,8% zgonów i 4,6% utraconych na całym świecie lat życia skorygowanych o niepełnosprawność, co kosztuje ponad 1% produktu krajowego brutto kraje o średnich dochodach. Zaburzenia te mogą negatywnie wpływać na funkcjonowanie społeczne i przyczyniać się do zwiększenia liczby ofiar śmiertelnych i obrażeń związanych z piciem i prowadzeniem pojazdu pod wpływem alkoholu, zmniejszeniem wydajności i nieobecności w pracy, agresywnym zachowaniem oraz konfliktami rodzinnymi.

Średnia spożycia alkoholu w Polsce jest najwyższa od lat – według danych GUS w Polsce na jednego mieszkańca przypadało w 2019 roku średnio 9,78 litra czystego alkoholu etylowego (źródło: <http://www.parpa.pl/index.php//badania-i-informacje-statystyczne/statystyki>). Z najnowszych badań wynika także, że nadużywanie alkoholu dotyczy ponad 2,5 mln Polaków. W rodzinach z problemem alkoholowym żyje 3-4 mln osób, w tym 1,5-2 mln dzieci. Z kolei 700-900 tys. osób w naszym kraju jest uzależnionych od alkoholu. Kobiety piją mniej alkoholu niż mężczyźni, a także rzadziej go nadużywają, jednak następstwa zdrowotne występują u nich przy mniejszych dawkach łącznych częściej niż u mężczyzn (źródło: <http://www.parpa.pl/download/rozdzial03.pdf>). Umieralność kobiet nadużywających alkoholu jest wyższa niż mężczyzn, przy czym główne jej przyczyny to: alkoholowe uszkodzenie wątroby, zapalenie trzustki, wypadki i przemoc, samobójstwa, nowotwory i choroby serca. Jedną z istotnych różnic jest osiągnięcie przez kobiety wyższego stężenia alkoholu we krwi przy takiej samej dawce alkoholu na kilogram wagi ciała, co wynika z mniejszej procentowej zawartości wody w organizmie.

Opracowany program łączy profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych z prowadzeniem działań na rzecz przeciwdziałania narkomanii. Jest to odpowiedź na aktualne tendencje w zakresie metod przeciwdziałania sięganiu po środki psychoaktywne. Obejmuje on także metody rozwiązywania ww. problemów. Współczesna profilaktyka i leczenie osób uzależnionych powinny łączyć problematykę alkoholową i szeroko rozumianą narkotykową. Takie podejście uwarunkowane jest analizą rzeczywistości, w której osoby spożywające alkohol zamiennie sięgają także po inne środki psychoaktywne, a nierzadko łączą je z alkoholem.

Polityka społeczna i zdrowotna w szerokim rozumieniu powinna opierać się na realizacji dobrych programów profilaktycznych. Ich celem jest przyjazne promowanie wśród odbiorców zdrowego stylu życia, a także skuteczne opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród młodego pokolenia – dzieci i młodzieży. Realizacja tych programów oparta jest na wdrażaniu w szkołach i innych placówkach

działań profilaktycznych o różnym charakterze. Jednocześnie powinna być powiązana z prowadzeniem szeroko zakrojonych, intensywnych kampanii edukacyjnych i informacyjnych, skierowanych do wychowawców, rodziców oraz osób konsumujących alkohol. Istotne jest również prowadzenie działań wspierających liderów i rówieśników oraz podnoszenie wiedzy i kompetencji osób zaangażowanych w rozwiązywanie problemów alkoholowych (nauczycieli, wychowawców, pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny).

Stworzenie kompleksowej, a zarazem spójnej strategii mającej na celu przeciwdziałanie uzależnieniom wymaga skoordynowanych działań wszystkich jednostek samorządowych i innych podmiotów, które działają na terenie Gminy Świętochłowice. Ta współpraca sprzyjać będzie efektywności systemu pomocy osób uzależnionych lub zagrożonych pojawieniem się tego zjawiska. Aktualnie alkoholizm należy do najczęściej występujących problemów społecznych, a jego negatywne skutki ujawniają się w sferze fizycznej oraz psychicznej wśród osób uzależnionych oraz ich rodzin. Złożoność problemów wynikających z uzależnienia wymaga opracowania właściwej strategii, która będzie obejmowała wiele elementów. Jej istota powinna opierać się na długofalowym oddziaływaniu w celu wprowadzenia trwałej zmiany nawyków – zwiększenia zdolności w zakresie utrzymywania abstynencji. Istotna jest także poprawa umiejętności rozwiązywania osobistych problemów, wdrażanie do prowadzenia zdrowego i konstruktywnego stylu życia, a także zdobycie wiedzy oraz umiejętności w zakresie sposobów redukcji zaburzeń somatycznych i psychicznych. Te działania mają na celu utrwalanie prawidłowych wzorców zachowań oraz poprawę funkcjonowania w życiu społecznym. Z raportu Światowej Organizacji Zdrowia pt. „Zagrożenia dla zdrowia światowego. Śmiertelność i obciążenie chorobami powodowane wybranymi najpoważniejszymi zagrożeniami” wynika, że alkohol plasuje się na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia populacji. Dane zawarte w ww. raporcie wskazują również na istotny związek między spożywaniem alkoholu, a wystąpieniem ponad 60 rodzajów chorób i urazów. Zrealizowane w Polsce badania epidemiologiczne (Moskalewicz J., Kiejna A., Wojtyniak B. (2012), Kondycja psychiczna mieszkańców Polski, raport z badań) pozwalają szacować liczbę osób uzależnionych od alkoholu na ok. 600 tys., zaś osób pijących alkohol szkodliwie – na ok. 2,5 mln. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023-2024, zwany dalej Programem, zawiera sposoby realizacji zadań własnych Gminy Świętochłowice dotyczących działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Obowiązek jego uchwalenia wynika z art. 41 ust.2 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Wymieniona ustawa określa zadania własne gminy w zakresie realizowania działań związanych z profilaktyką

oraz rozwiązywaniem problemów alkoholowych. Wskazuje także na konieczność integracji osób uzależnionych od alkoholu ze środowiskiem społecznym.

Jak czytamy w „Rekomendacjach do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2022 roku” Międzynarodowy zespół powołany przez UNODC (The United Nations Office on Drugs and Crime), czyli Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przeszłości opublikował w 2015 roku przegląd artykułów i badań dotyczących używania substancji psychoaktywnych, wybierając te, które były najbardziej istotne dla profilaktyki. Do oceny „jakości dowodów na skuteczność działań profilaktycznych” została opracowana i wykorzystana następująca skala: „dowody o doskonałej jakości” (5 gwiazdek), „bardzo dobre” (4 gwiazdki), „dobre” (3 gwiazdki), „odpowiednie” (2 gwiazdki) lub „ograniczone” (1 gwiazdka). Po zakończeniu tych analiz artykuły i badania zostały podzielone na kategorie za pomocą trzech wymiarów, opisujących przejrzane programy/interwencje profilaktyczne oraz rozwiązania legislacyjne:

- okresy rozwojowe związane z wiekiem – okres niemowlęcy i wczesnego dzieciństwa, okres wczesnoszkolny, okres dojrzewania oraz okres wczesnej dorosłości;
- środowiska, w których realizowane są programy/interwencje profilaktyczne lub których dotyczą regulacje prawne – rodzina, szkoła, miejsce pracy lub społeczność lokalna;
- poziomy profilaktyki – uniwersalna oznaczona kolorem zielonym, selektywna – żółtym, wskazująca – czerwonym.

W ramach skoordynowanych działań prowadzonych w mieście Świętochłowice priorytetem jest prowadzenie i wspieranie profesjonalnych, systematycznych i zróżnicowanych oddziaływań wobec dzieci, młodzieży oraz pomoc rodzinom szczególnie zagrożonym problemami uzależnienia od alkoholu i narkotyków. Koncentracja na tym kierunku działań, wyakcentowanym spośród szerokiego katalogu zadań określonych przez ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawę o przeciwdziałaniu narkomanii, stwarza możliwość łagodzenia szkód doznawanych przez rodziny osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych. Bardzo ważne jest, że udzielanie profesjonalnej pomocy dzieciom i młodzieży ma charakter perspektywiczny, przez co pozwala ograniczać ich problemy także w przyszłości.

Tabela 1. Rekomendacje UNODC (2015) dotyczące skutecznych strategii profilaktycznych

	Okres prenatalny i niemowlęcy	Okres wczesnodziecięcy (ok. 0-5 lat)	Okres średniodziecięcy (ok. 6-10 lat)	Wczesne dorastanie (ok. 11-14 lat)	Dorastanie (ok. 15-18 lat)	Dorosłość
Rodzina	Wizyty położnej/pracownika socjalnego**		Rozwój umiejętności wychowawczych****			
	Praca z uzależnionymi kobietami w ciąży*					
Szkoła		Edukacja przedszkolna****	Umiejętności życiowe***	Umiejętności indywidualne i społeczne: wpływy społeczne***		
			Praca z osobami zagrożonymi**			
			Zarządzanie klasą***			
		Procedury utrzymania dzieci w szkole**	Szkolne procedury i kultura/klimat szkoły**			
Społeczność lokalna				Przepisy i procedury dotyczące alkoholu i tytoniu*****		
	Wielowymiarowe (kompleksowe) działania w środowisku lokalnym***					
				Kampanie medialne*		
				Mentorzy*		
				Działania w miejscach rozrywki**		
Praca				Profilaktyka w miejscu pracy***		
Zdrowie				Wczesne rozpoznanie i krótkie interwencje****		

(Źródło: „Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2022 roku”)

III. ANALIZA SWOT, DIAGNOZA CZYNNIKÓW CHRONIĄCYCH I RYZYKA

Analiza SWOT jest jedną z metod diagnozy sytuacji, przy określaniu priorytetów rozwojowych dla danego obszaru. Metoda ta łączy analizę wnętrza, jak i otoczenia przedmiotowego obszaru, w przypadku Programu to jest profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień w Świętochłowicach. Ponadto metoda ta dotyczy badania szans i zagrożeń. Opracowanie analizy SWOT jest istotnym etapem procesu planowania. Stanowi punkt wyjścia dla określenia celów, kierunków działań i zadań. Oparta jest na schemacie kwalifikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

- wewnętrzne pozytywne – silne strony (co powinno być kontynuowane),
- wewnętrzne negatywne – słabe strony (co nie działa, czego brakuje),
- zewnętrzne pozytywne – szanse (co sprzyja działaniu i wprowadzaniu zmian),
- zewnętrzne negatywne – zagrożenia (co może zagrażać wprowadzaniem zmianom).

Mocne/silne i słabe strony traktowane są jako czynniki wewnętrzne, natomiast szanse i zagrożenia jako czynniki zewnętrzne – umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu zakresu Programu. Realizując założenia polityki przeciwdziałania uzależnieniom należy skupić się na wykorzystaniu szans – silnych stron wskazanych w czynnikach wewnętrznych. Czynniki zewnętrzne natomiast stwarzają dla Świętochłowic zarówno szanse jak i zagrożenia.

Analiza SWOT jest procedurą analityczną, która pozwala na gromadzenie i porządkowanie danych oraz ich przejrzystą prezentację. Służy wyznaczeniu kierunków działania. Istotą analizy jest identyfikacja czynników wpływających na funkcjonowanie programu i wskazanie najlepszego rozwiązania, kierunków działań zmierzających do osiągnięcia założonych celów przy minimalizacji zagrożeń, ograniczeniu słabych stron i wykorzystaniu szans i mocnych stron w danym obszarze.

Tabela 2. Analiza SWOT – diagnoza sytuacji

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ✓ postrzeganie alkoholizmu jako jednego z najpoważniejszych czynników ryzyka dla zdrowia populacji (wg WHO), ✓ regularne prowadzenie przez różne instytucje badań obejmujących problematykę uzależnień, ✓ wprowadzanie i realizacja różnorodnych form profilaktyki przeznaczonych dla dzieci i młodzieży oraz promowanie zdrowego stylu życia i aktywności sportowej dzieci i młodzieży, ✓ zaangażowanie różnych podmiotów, w tym organizacji pozarządowych, środowisk abstynenckich i instytucji w działania na rzecz promocji zdrowego stylu życia oraz zapobiegania spożywaniu wyrobów alkoholowych przez dzieci i młodzież, ✓ pomoc osobom działającym w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w doskonaleniu zawodowym, ✓ doskonalenie systemu rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii, ✓ stała współpraca z podmiotami leczniczymi na terenie gminy oraz jednostkami prowadzącymi stacjonarną działalność leczniczą, ✓ długotrwała współpraca z OPS w Świętochłowicach w obszarze pomocy osobom uzależnionym, ✓ stałe wsparcie dla dzieci z zaburzeniami ze spektrum Płodowego Zespołu Alkoholowego oraz ich rodzin, ✓ tworzenie miejsc oferujących alternatywne sposoby spędzania czasu wolnego dla dzieci z rodzin uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem, ✓ wsparcie dla osób realizujących przymusowe leczenie odwykowe, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ utrzymujący się stale problem sprzedaży alkoholu niepełnoletnim mieszkańcom, ✓ brak oferty terapeutycznej skierowanej do niektórych grup pacjentów (osób nieletnich i po 65 roku życia), ✓ zróżnicowany poziom jakości zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe i inne uprawnione podmioty, ✓ znikomy udział pracowników służby zdrowia w szkoleniach z zakresu wczesnego rozpoznawania problemów alkoholowych oraz podejmujących interwencje wobec pacjentów pijących ryzykownie i szkodliwie, ✓ brak nowych organizacji pozarządowych specjalizujących się w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów alkoholowych, ✓ niewystarczająca liczba osób w szkołach posiadających kwalifikacje edukatora profilaktyki, ✓ niski poziom wiedzy w szkołach na temat standardów skutecznej profilaktyki, ✓ niewielka liczba osób zajmująca się streetworkingiem ukierunkowanym na pracę z dziećmi i młodzieżą, ✓ niewystarczająca oferta programów profilaktycznych i brak ich upowszechniania wśród dzieci przedszkolnych, ✓ uboga oferta psychoterapii i pomocy dla rodzin zagrożonych uzależnieniami, współuzależnionych, osób z podwójną diagnozą, obniżonym ilorazem inteligencji, dla osób z DDA, ✓ brak osób koordynujących proces leczenia osoby uzależnionej i jej najbliższych, ✓ ograniczone możliwości asystentów rodzin w przypadku osób bardzo dysfunkcyjnych oraz z umiarkowaną i głęboką niepełnosprawnością intelektualną, ✓ zbyt mała liczba miejsc służących izolacji nietrzeźwym, którzy stanowią zagrożenie dla innych,

<ul style="list-style-type: none"> ✓ wysokie kompetencje kadry zatrudnionej w obszarze interwencji, ✓ szerzenie wśród mieszkańców różnorodnych sposobów przekazywania informacji na temat form wsparcia, ✓ rozpowszechnianie na terenie gminy wiedzy z zakresu profilaktyki uzależnień, ✓ diagnoza potrzeb osób uzależnionych oraz sposobów ich zaspokajania, a także motywowanie ich do podjęcia właściwej formy leczenia, ✓ organizowanie kampanii społecznych, eventów poruszających problematykę przeciwdziałania uzależnieniom, ✓ udzielanie wsparcia osobom współuzależnionym, ✓ współpraca z instytucjami zajmującymi się aktywizacją społeczno-zawodową osób borykających się z problemem uzależnienia, ✓ dobra współpraca między wydziałem nadzorującym pracę programu a jednostkami organizacyjnymi i organizacjami pozarządowymi. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ niewystarczające finansowanie świadczeń z budżetu NFZ.
--	--

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ✓ regulacje prawne, ustawowy obowiązek gmin w zakresie opracowania i realizacji gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii, ✓ możliwości finansowe w realizacji GPRPAIN, ✓ obowiązek szkół i placówek oświatowych w realizacji programów profilaktyczno-wychowawczych, ✓ sieć placówek wsparcia dziennego realizujących programy o charakterze socjoterapeutycznym, terapeutycznym i opiekuńczym, ✓ działalność ruchów abstynenckich na rzecz rozwijania postaw abstynenckich i kształtowania postaw moralnych, ✓ program uzyskiwania kwalifikacji zawodowych przez osoby prowadzące profilaktykę uzależnień. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ wczesna inicjacja alkoholowa dzieci, ✓ obojętność społeczna na nadużywanie napojów alkoholowych, ✓ nieprzestrzeganie ustawowego zakazu sprzedaży napojów alkoholowych nieletnim, ✓ często występujący brak zgody na podejmowania leczenia przez osoby uzależnione i współuzależnione, ✓ stygmatyzacja dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym, ✓ zjawisko przemocy w rodzinie spowodowane problemem alkoholowym, ✓ zjawisko picia alkoholu przez kobiety w ciąży, ✓ mało efektywna procedura zobowiązania do leczenia odwykowego.

Na podstawie analizy raportów ze świętochłowskich szkół dokonano diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym czynników chroniących i czynników ryzyka.

Czynnik ryzyka:

a) indywidualne: niska samoocena i niskie poczucie własnej wartości, skłonność do zachowań depresyjnych, deficyty rozwojowe: słaba odporność na frustrację, niedojrzałość emocjonalna i społeczna, słaba kontrola wewnętrzna, podatność na wpływy, niski poziom oczekiwania sukcesu, wcześniej występujące zachowania problemowe.

b) rodzinne: niekorzystne czynniki prenatalne (palenia papierosów lub picie alkoholu przez matkę w czasie ciąży), konflikty rodzinne z udziałem dziecka, nieprawidłowa realizacja ról rodzicielskich, przyzwalające postawy rodziców wobec różnych zachowań problemowych dzieci, przestępczość, nadużywanie środków psychoaktywnych przez rodziców, choroby psychiczne rodziców.

c) związane ze szkołą: czasowe odizolowanie uczniów z grup rówieśniczych ze względu na COVID-19, wczesne niepowodzenia w nauce, negatywny stosunek do szkoły i obowiązków szkolnych, problemy z zachowaniem w szkole.

d) związane z rówieśnikami: przynależność do niekonstruktywnej grupy rówieśniczej (rówieśnicy z problemami w zachowaniu, nie respektujący norm społecznych, używający substancji

psychoaktywnych), obserwowane u rówieśników aprobaty dla używania substancji psychoaktywnych, odrzucenie przez rówieśników.

Czynniki chroniące:

a) indywidualne: posiadanie planów i celów życiowych, aspiracje edukacyjne, dobre zdolności adaptacyjne, sprawne mechanizmy samokontroli (radzenie sobie z negatywnymi emocjami, kontrola impulsów), umiejętności społeczne (porozumiewanie się z innymi w sytuacjach konfliktowych, rozwiązywanie problemów, asertywność, poczucie własnej skuteczności).

b) rodzinne: zaangażowanie rodziców w życie dziecka, wsparcie ze strony rodziców, zaspokajanie potrzeb dziecka (emocjonalnych, poznawczych, społecznych i materialnych), zasady rodzinne, jasne oczekiwania rodziców.

c) związane ze szkołą: wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, pozytywny klimat szkoły i wsparcie nauczycieli, wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy.

d) rówieśnicze: przynależność do pozytywnej grupy rówieśniczej (rówieśnicy akceptujący normy, z aspiracjami edukacyjnymi, prospołeczni) angażowanie dzieci i młodzieży w grupy samopomocowe (wolontariat, wzajemna pomoc rówieśnicza).

IV. DOSTĘPNOŚĆ NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Podstawowym zadaniem jednostki samorządu terytorialnego na gruncie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi jest podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia dostępności napojów alkoholowych na terenie gminy. Realizując to zadanie Rada Miejska w Świętochłowicach podjęła następujące uchwały:

1. Uchwała nr LIII/432/18 Rady Miejskiej w Świętochłowicach z dnia 10 września 2018 r. w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie miasta Świętochłowice,
2. Uchwała nr LIII/433/18 Rady Miejskiej w Świętochłowicach z dnia 10 września 2018 r. w sprawie wprowadzenia ograniczenia w godzinach nocnej sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży na terenie miasta Świętochłowice,
3. Uchwała nr LIII/434/18 Rady Miejskiej w Świętochłowicach z dnia 10 września 2018 r. w sprawie określenia zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie miasta Świętochłowice,

Pierwsza z wymienionych uchwał została podjęta w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 10 stycznia 2018 roku o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. z 2018 roku poz. 310). Zgodnie z jej zapisami Rada Miejska zobowiązana była w terminie 6 miesięcy od wejścia w życie wspomnianej ustawy do podjęcia uchwały określającej maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie miasta, odrębnie dla:

1. poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych:
 - a. do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo,
 - b. powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa),
 - c. powyżej 18% zawartości alkoholu,
2. zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży,
3. zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży.

W wyniku poczynionych analiz, przy uwzględnieniu konieczności ograniczania dostępności napojów alkoholowych ustalono na terenie miasta maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży w ilości 300 zezwoleń, w tym:

- 110 zezwoleń do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo,

- 95 zezwoleń powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa),
- 95 zezwoleń powyżej 18% zawartości alkoholu,

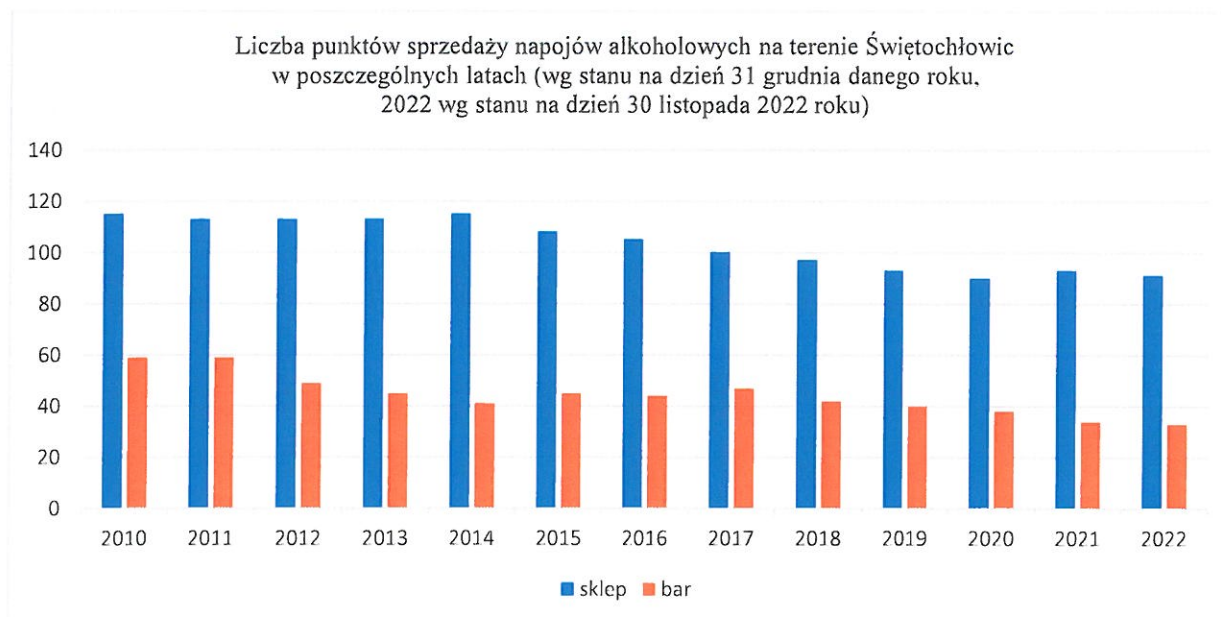
oraz maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu sprzedaży w ilości 120 zezwoleń, w tym:

- 55 zezwoleń do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo,
- 30 zezwoleń powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa),
- 35 zezwoleń powyżej 18% zawartości alkoholu.

Poniższa tabela prezentuje aktualne wykorzystanie przyjętych limitów według stanu na dzień 30.11.2022 r.

Rodzaj zezwolenia	Sklepy	Bary
A - do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo	90	33
B - powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa)	86	17
C - powyżej 18% zawartości alkoholu	82	17
Suma	268	67

Wspomnieć należy, że poprzednie regulacje ustalały liczbę punktów sprzedaży napojów alkoholowych (nie zezwoleń) i nie pozwalały na ograniczenie liczby punktów sprzedaży napojów do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo, a jedynie punktów sprzedaży oferujących pozostałe napoje alkoholowe.

Powyższy wykres ukazuje liczbę punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie miasta Świętochłowice w latach 2010-2022 z podziałem na sklepy i bary.

Druga z wymienionych uchwał wprowadziła na terenie miasta ograniczenie sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży między godziną 23⁰⁰ a 6⁰⁰. Podjęcie uchwały w takim brzmieniu było następstwem sygnalizowanych przez mieszkańców oraz Komendę Miejską Policji w Świętochłowicach przypadków naruszeń porządku publicznego oraz spoczynku nocnego, w związku ze sprzedażą napojów alkoholowych w porze wieczorowo-nocnej, oraz nałożonego na organy samorządu terytorialnego obowiązku podejmowania działań zmierzających między innymi do ograniczania spożycia napojów alkoholowych, jak i przeciwdziałania powstawaniu negatywnych następstw spożywania alkoholu. Przyjęcie takiego rozwiązania skutecznie wyeliminowało negatywne zjawiska towarzyszące działalności całodobowych sklepów oraz pozytywnie wpłynęło na poczucie bezpieczeństwa oraz komfort życia okolicznych mieszkańców.

Trzecia uchwała stanowi, że punkty sprzedaży i podawania napojów alkoholowych powinny znajdować się w odległości nie mniejszej niż 25 m od:

1. przedszkoli, szkół i placówek oświatowo-wychowawczych w rozumieniu ustawy Prawo oświatowe,
2. budynków przeznaczonych do sprawowania kultu religijnego w rozumieniu ustawy Prawo budowlane.

Przez odległość należy rozumieć najkrótszą drogę od wejścia używanego publicznie do obiektów, o których mowa wyżej, do wejścia do placówki handlowej – gastronomicznej. Pomiaru odległości dokonuje się wzdłuż osi pieszych ciągów komunikacyjnych z uwzględnieniem przepisów ruchu drogowego.

Wprowadzone powyższymi aktami rozwiązania stanowią realizację obowiązku nałożonego przez ustawodawcę na jednostki samorządu terytorialnego na gruncie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Od 2021 roku przedsiębiorcy hurtowi zaopatrujący przedsiębiorców detalicznych posiadających zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży (potocznie zwanych „sklepowymi”) są obowiązani uiszczać opłatę w wysokości 25 zł za każdy pełny litr 100% alkoholu pobieraną od napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml (art. 9² ust. 11 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi). Obowiązek uiszczenia ww. opłaty powstaje w momencie

zaopatrzenia w napoje alkoholowe w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml.

V. DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych pracuje w ramach obowiązujących przepisów prawa, Regulaminu Organizacyjnego oraz Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Świętochłowice uchwalonego przez Radę Miejską w Świętochłowicach.

Komisja inicjuje działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, innych uzależnień oraz ochroną przed przemocą na terenie Miasta Świętochłowice oraz działania na rzecz integracji społecznej osób uzależnionych i/lub dotkniętych przemocą i ich rodzin. Podejmuje również czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, zgodnie z właściwymi przepisami.

Członkowie Komisji podnoszą swoją wiedzę i kompetencje poprzez regularne uczestnictwo w szkoleniach, seminariach, warsztatach i konferencjach dotyczących problematyki uzależnień i przemocy.

Do zadań Komisji w szczególności należy:

- 1) Rozpatrywanie spraw związanych z wprowadzaniem w życie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Świętochłowice oraz opiniowanie wszystkich projektów związanych z realizacją Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Świętochłowice.
- 2) Inicjowanie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, innych uzależnień, w tym narkomanii oraz przemocy w rodzinie w zakresie, m.in.:
 - a) zwiększenia dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i ich rodzin, osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu, innych substancji (w tym narkotyków) oraz przemocą,
 - b) udzielania rodzinom, w których występują problemy uzależnień i przemocy, pomocy psychospołecznej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,

- c) profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy, w szczególności wobec dzieci i młodzieży.
- 3) Rozpatrywanie zawiadomień osób i instytucji o przypadkach uzasadniających wszczęcie postępowania o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.
- 4) Prowadzenie postępowań w stosunku do osób nadużywających alkoholu, w tym:
 - a) kierowanie na badania przez biegłych w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego,
 - b) wnioskowanie do sądu o zarządzenie poddania się badaniu osoby w przypadku braku opinii biegłego w przedmiocie uzależnienia od alkoholu.
- 5) Prowadzenie postępowań w stosunku do osób uzależnionych od alkoholu, w tym:
 - a) kierowanie do sądu wniosków o wszczęcie postępowania o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu,
 - b) wnioskowanie do sądu o ustanowienie kuratora na czas trwania tego leczenia.
- 6) Współdziałanie z organami gminy, instytucjami, zakładami pracy, osobami fizycznymi, stowarzyszeniami oraz organizacjami społecznymi w zakresie promocji trzeźwego stylu życia i wartości abstynenckiej oraz rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy.
- 7) Opiniowanie wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w zakresie zgodności lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami Rady Miejskiej.
- 8) Dokonywanie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Miasta Świętochłowice na podstawie upoważnienia wydanego przez Prezydenta Miasta Świętochłowice.
- 9) Uczestniczenie w kontrolach dotyczących prawidłowości wydatkowania przyznanych środków na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Świętochłowice.

Komisja opiniuje projekty uchwał w sprawie:

- 1) Maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Miasta Świętochłowice.
- 2) Zasad usytuowania na terenie Miasta Świętochłowice miejsc sprzedaży napojów alkoholowych.
- 3) Ograniczenia w godzinach nocnych sprzedaży napojów alkoholowych na terenie miasta.
- 4) Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Świętochłowice.

Zasady wynagradzania członków Komisji:

- 1) Przewodniczącemu Komisji przysługuje miesięczne wynagrodzenie w wysokości 10% kwoty brutto minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego w trybie i na zasadach określonych ustawą o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, zwanego dalej "minimalnym wynagrodzeniem", za każdorazowy udział w posiedzeniach Komisji,
- 2) Zastępcy Przewodniczącego Komisji przysługuje miesięczne wynagrodzenie w wysokości 10% kwoty brutto minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego w trybie i na zasadach określonych ustawą o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, zwanego dalej "minimalnym wynagrodzeniem", za każdorazowy udział w posiedzeniach Komisji,
- 3) Sekretarzowi Komisji przysługuje miesięczne wynagrodzenie w wysokości 9% kwoty brutto minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego w trybie i na zasadach określonych ustawą o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, zwanego dalej "minimalnym wynagrodzeniem", za każdorazowy udział w posiedzeniach Komisji,
- 4) Członkowi Komisji przysługuje miesięczne wynagrodzenie w wysokości 8% kwoty brutto minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego w trybie i na zasadach określonych ustawą o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, zwanego dalej "minimalnym wynagrodzeniem", za każdorazowy udział w posiedzeniach Komisji.

Ogłoszenie zmiany minimalnego wynagrodzenia powoduje zmianę wynagrodzenia członków Komisji w miesiącu, w którym zmiana wchodzi w życie.

Ponadto:

- 1) Członkowi Komisji przygotowującemu dokumentację do zaopiniowania wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w zakresie zgodności lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami Rady Miejskiej przysługuje miesięczne wynagrodzenie w wysokości 700 zł brutto.
- 2) Członkowi Komisji prowadzącemu obsługę administracyjno-biurową Komisji przysługuje miesięczne wynagrodzenie w wysokości 600 zł brutto.

Wynagrodzenie powinno być wypłacane miesięcznie, nie później niż do 5 dnia następnego miesiąca za miesiąc poprzedni.

Działalność GKRPA w roku 2021 i 2022:

Tabela 3. Statystyka działalności GKRPA za lata 2021-2022.

LP.	ILOŚĆ POSIEDZEŃ /WNOSKÓW/POSTANOWIEŃ	2021	2022 (stan na dzień 5.12.22 r.)
1.	Ilość posiedzeń Gminnej Komisji.	36	35
2.	Ilość wniosków o leczenie odwykowe mieszkańców miasta złożone przez Komendę Miejską Policji w Świętochłowicach, Ośrodek Pomocy Społecznej w Świętochłowicach oraz osobiście, przez członków rodzin osób nadużywających alkoholu.	119	150
3.	Ilość osób wezwanych na posiedzenie po raz pierwszy.	119	150
4.	Ilość osób wezwanych na posiedzenie powtórnie.	99	156
5.	Ilość skierowań uczestników postępowania na badania do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu.	188	192
6.	Ilość skierowań wniosków do Sądu Rejonowego w Chorzowie o zarządzenie przymusowego doprowadzenia na badanie do biegłych.	78	15
7.	Ilość osób wezwanych w celu przedstawienia opinii biegłych sądowych.	61	59
8.	Ilość zawieszonych postępowań w związku ze zobowiązaniem się do podjęcia dobrowolnie terapii odwykowej.	70	102
9.	Ilość akt przekazanych do innych gmin ze względu na zmianę miejsca zamieszkania.	4	1
10.	Ilość skierowanych wniosków do Sądu Rejonowego w Chorzowie o wydanie postanowienia zobowiązującego uczestnika postępowania do leczenia odwykowego w trybie wskazanym przez biegłych.	51	11

**VI. ZASOBY ORAZ PODMIOTY ZAJMUJĄCE SIĘ PROFILAKTYKĄ
I ROZWIĄZYWANIEM PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ
PRZECIWDZIAŁANIEM NARKOMANII**

1. **Ośrodek Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** działający przy Zespole Opieki Zdrowotnej w Świętochłowicach Spółka z o.o.
2. **Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia Dla Ofiar Przemocy w Rodzinie "Przystań"** w Świętochłowicach.
3. **Miejski Zarząd Oświaty** w Świętochłowicach (w zakresie działalności profilaktycznej wśród dzieci i młodzieży świętochłowickich przedszkoli, szkół i placówek oświatowych).
4. **Ośrodek Pomocy Społecznej** w Świętochłowicach.
5. **Centrum Integracji Społecznej** w Świętochłowicach.
6. **Ośrodek Sportu i Rekreacji "Skalka"** w Świętochłowicach.
7. **Komenda Miejska Policji** w Świętochłowicach.
8. **Ośrodek Pomocy Osobom Uzależnionym i Ich Rodzinom** w Chorzowie.
9. **Sąd Rejonowy w Chorzowie Wydział III Rodzinny i Nieletnich** w Chorzowie (orzekający o obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu).
10. **Straż Miejska** w Świętochłowicach.
11. **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie** w Świętochłowicach.
12. **Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Spróbuj z Nami”** w Świętochłowicach.
13. Organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, fundacje oraz podmioty wpisane do ewidencji działalności gospodarczej realizujące zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

VII. CEL GŁÓWNY I OCZEKIWANE EFEKTY PROGRAMU

Cel główny: profilaktyka uzależnień mieszkańców (szczególnie dzieci i młodzieży) poprzez podniesienie poziomu wiedzy na temat szkodliwości spożywania alkoholu, środków psychoaktywnych i uzależnień behawioralnych oraz promowanie zdrowego stylu życia oraz prowadzenie skoordynowanych działań terapeutycznych i rehabilitacyjnych zmierzających do radzenia sobie z istniejącymi problemami uzależnień i ich skutkami na tle społecznym.

Realizacja powyższego celu przełoży się na:

- stworzenie warunków do podejmowania leczenia przez osoby uzależnione od alkoholu lub innych środków psychoaktywnych;
- ograniczanie zaburzeń życia rodzinnego i społecznego spowodowanych używaniem substancji psychoaktywnych i występowaniem zjawiska przemocy w rodzinie;
- wspieranie zdrowych form spędzania wolnego czasu przez osoby dorosłe, dzieci i młodzież;
- realizację programów profilaktycznych rekomendowanych, promujących trzeźwy, bezpieczny styl życia oraz kształtujących postawy i zachowania prozdrowotne dzieci i młodzieży;
- skuteczne działania informacyjno-edukacyjne, w tym kampanie edukacyjne dotyczące ryzyka szkód wynikających ze spożywania alkoholu i zażywania narkotyków.

Program został dostosowany do potrzeb i specyfiki Gminy Świętochłowice. Stanowi kontynuację działań systemowych rozpoczętych w latach ubiegłych. Ponadto uwzględnia lokalne możliwości jego realizacji, gdyż działania podejmowane przez Gminę w celu ograniczenia szkód powodowanych przez alkohol wymagają współpracy wielu podmiotów.

Oczekiwane efekty:

- zmniejszenie liczby osób uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych;
- poprawa funkcjonowania psychospołecznego osób uzależnionych;
- zmiana sposobu spędzania wolnego czasu;
- opóźnienie wieku inicjacji picia napojów alkoholowych i używania środków psychoaktywnych u młodzieży;
- złagodzenie problemu marginalizacji;
- zdobycie umiejętności zawodowych i społecznych.

VIII. OBSZARY ZGODNE Z NARODOWYM PROGRAMEM ZDROWIA NA LATA 2021-2025

I. Zintegrowane przeciwdziałanie uzależnieniom:

1. Edukacja zdrowotna i profilaktyka uzależnień (uniwersalna, selektywna, wskazująca) realizowana zgodnie z wynikami badań naukowych (w tym epidemiologicznych) oraz dobrą praktyką w dziedzinie przeciwdziałania uzależnieniom.
2. Edukacja kadr (w tym szkolenia) uczestniczących w realizacji zadań z zakresu profilaktyki uzależnień.
3. Poszerzanie i podnoszenie jakości oferty pomocy psychologicznej, socjoterapeutycznej i opiekuńczo-wychowawczej dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i ich rodzin.
4. Zwiększenie dostępności i podniesienie jakości specjalistycznej pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie.
5. Redukcja szkód, leczenie, rehabilitacja i reintegracja społeczna osób uzależnionych oraz ich bliskich.

II. Uzależnienie od tytoniu (nikotyny):

1. Ograniczanie dostępności fizycznej i ekonomicznej wyrobów tytoniowych i powiązanych.
2. Ułatwianie wychodzenia z nałogu używania wyrobów tytoniowych, w tym nowatorskich wyrobów tytoniowych i elektronicznych papierosów przez zapewnienie dostępu do świadczeń specjalistycznych.

III. Uzależnienie od alkoholu:

1. Wdrożenie i upowszechnianie standardów i procedur profilaktyki, diagnozy oraz terapii FASD (Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych) zgodnie z aktualnym stanem wiedzy naukowej.
2. Kształcenie personelu medycznego w zakresie umiejętności rozpoznawania wzorów picia i podejmowania interwencji wobec pacjentów pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie oraz na temat FASD.
3. Wdrożenie w podstawowej opiece zdrowotnej procedury wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji wobec pacjentów spożywających alkohol ryzykownie i szkodliwie.

4. Zmniejszanie dostępności fizycznej i ekonomicznej alkoholu.
5. Zwiększanie skuteczności w przestrzeganiu prawa w zakresie produkcji, dystrybucji, sprzedaży, reklamy, promocji oraz spożywania napojów alkoholowych.

IV. Uzależnienia od zachowań (uzależnienia behawioralne):

1. Upowszechnianie wiedzy dotyczącej problematyki uzależnień behawioralnych, w tym wydawanie materiałów informacyjno-edukacyjnych, prowadzenie kampanii społecznych, strony i poradni internetowej oraz telefonu zaufania.
2. Rehabilitacja, ograniczanie szkód zdrowotnych i reintegracja społeczna realizowane w szczególności przez zapewnienie dostępu do oddziaływań pomocowych dla problemowych i patologicznych hazardzistów, osób z innymi uzależnieniami behawioralnymi oraz ich bliskich.
3. Poszerzanie i udoskonalanie oferty programów wczesnej interwencji, skierowanych do jednostek lub grup narażonych na czynniki ryzyka.

V. Uzależnienia od narkotyków:

1. Zadania na rzecz ograniczania stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP.

Zadania są tożsame z określonymi w Narodowym Programie Zdrowia.

IX. OBSZARY, SZCZEGÓŁOWE CELE I ZADANIA PROGRAMU

OBSZAR 1. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i narkotyków:

- ✓ zapewnienie osobom uzależnionym od alkoholu oraz osobom pijącym szkodliwie odpowiedniej oferty w zakresie pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej,
- ✓ poprawa stanu psychofizycznego i funkcjonowania społecznego osób uzależnionych od alkoholu.

Zadania:

- 1) wspieranie i dofinansowanie placówki leczenia uzależnień od alkoholu prowadzącej specjalistyczną terapię i poradnictwo dla osób z rodzin z problemem alkoholowym, m.in. poprzez realizację programów psychoterapii uzależnień, indywidualnej psychoterapii osób uzależnionych, programy ograniczania picia alkoholu, programy redukcji szkód etc.,
- 2) podnoszenie kompetencji pracowników placówek i przedstawicieli instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem uzależnienia od alkoholu i środków psychoaktywnych,
- 3) finansowanie superwizji klinicznej pracowników placówek leczenia uzależnień,
- 4) wspieranie realizacji programów terapeutycznych w ośrodkach leczenia odwykowego leczących mieszkańców Świętochłowic oraz wspieranie działań profilaktycznych podejmowanych na rzecz tych pacjentów,
- 5) wspieranie działań mających na celu podnoszenie jakości usług w lecznictwie odwykowym i placówkach pomocowych w zakresie uzależnień,
- 6) doposażenie placówek lecznictwa odwykowego, zakup materiałów edukacyjnych dla pacjentów i terapeutów w placówce,
- 7) dofinansowanie remontu i adaptacji placówek lecznictwa odwykowego,
- 8) wspieranie działań na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych w domach pomocy społecznej,
- 9) wspieranie działań mających na celu reintegrację społeczną osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz sprzyjających ochronie rodzin z problemem uzależnień przed marginalizacją społeczną,
- 10) wspieranie realizacji programów umożliwiających reintegrację społeczną i zawodową osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków,

- 11) podejmowanie i wspieranie działań w zakresie stosowania metod wczesnego diagnozowania problemów alkoholowych i narkomanii oraz krótkiej interwencji,
- 12) zwiększenie dostępności do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej w placówkach specjalistycznych dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz dla ofiar przemocy,
- 13) współpraca z placówkami służby zdrowia w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od narkotyków i innych środków psychoaktywnych.

OBSZAR 2. Udzielanie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy/narkomania, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrona przed przemocą w rodzinie:

- ✓ zapewnienie rodzinom interdyscyplinarnej, kompleksowej, szybkiej i skutecznej pomocy,
- ✓ poprawa funkcjonowania psychospołecznego dzieci i osób dorosłych z problemem uzależnienia od alkoholu, narkomanii lub przemocy.

Zadania:

- 1) podejmowanie działań zobowiązujących osoby uzależnione do podjęcia leczenia odwykowego,
- 2) wsparcie realizacji programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 3) objęcie wsparciem psychologicznym i prawnym ofiar przemocy w rodzinie,
- 4) usprawnienie współpracy, w tym przepływu informacji między przedstawicielami różnych służb (pedagodzy, psychologdy, pracownicy socjalni) ze szczególnym uwzględnieniem policji i kuratorskiej służby sądowej,
- 5) współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w tym finansowanie szkoleń i podróży służbowych członków zespołu oraz grup roboczych,
- 6) wsparcie i dofinansowanie działań zwiększających wiedzę społeczeństwa na temat przemocy w rodzinie, alkoholizmu, narkomanii oraz możliwości przeciwdziałania temu zjawisku oraz sposobów reagowania i uzyskania pomocy,
- 7) zwiększanie dostępności i podniesienie jakości pomocy dla osób doznających przemocy, szczególnie w rodzinie z problemem alkoholowym,
- 8) podejmowanie działań interwencyjnych i edukacyjnych adresowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- 9) dofinansowanie szkoleń, kursów specjalistycznych w zakresie pracy z dziećmi i młodzieżą z rodzin alkoholowych,

- 10) dofinansowanie zadań realizowanych przez specjalistyczne i opiekuńcze placówki wsparcia dziennego,
- 11) dofinansowanie obozów socjoterapeutycznych dla dzieci i rodzin z problemem alkoholowym/przemocy w rodzinie,
- 12) dofinansowanie programów psychoedukacyjnych dla rodziców kształtujących odpowiednie umiejętności wychowawcze,
- 13) organizowanie lokalnych porad, seminariów i konferencji w zakresie wdrażania systemu pomocy dziecku i rodzinie z problemem alkoholowym,
- 14) wspieranie przedsięwzięć mających na celu reintegrację społeczną osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin,
- 15) zwiększanie kompetencji w zakresie obszaru 2 Wydziału Urzędu Miejskiego w Świętochłowicach nadzorującego Program.

OBSZAR 3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnień behawioralnych, w szczególności dla dzieci i młodzieży:

- ✓ podniesienie świadomości społecznej w zakresie problemów alkoholowych, problemu narkomanii i uzależnień behawioralnych oraz promowanie zdrowego stylu życia,
- ✓ umożliwienie dzieciom i młodzieży oraz osobom dorosłym uczestnictwa w różnorodnych formach działań profilaktycznych.

Zadania:

- 1) zwiększanie kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą oraz osób odpowiedzialnych w danych jednostkach i organizacjach za tworzenie i realizację programów profilaktycznych rekomendowanych,
- 2) prowadzenie działań wychowawczych, edukacyjno-informacyjnych w zakresie szkód płynących ze spożywania alkoholu, narkotyków oraz uzależnień behawioralnych przez dzieci i młodzież,
- 3) prowadzenie programów profilaktycznych na terenie szkół i placówek działających na rzecz dzieci i młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem programów rekomendowanych ramach systemu rekomendacji,

- 4) wspieranie działań łączących psychoprofilaktykę z aktywnością sportową poprzez prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych jako alternatywnej formy spędzania wolnego czasu,
- 5) poszerzanie wiedzy rodziców w zakresie ich kompetencji wychowawczych w obszarze zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży,
- 6) inicjowanie i organizowanie form zagospodarowania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych o charakterze kulturalnym i sportowo-turystycznym jako profilaktyki pozytywnej,
- 7) udział w ogólnokrajowych i miejskich kampaniach edukacyjnych, z wykorzystaniem materiałów edukacyjnych,
- 8) prowadzenie działań na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości na drogach,
- 9) prowadzenie stałego interaktywnego systemu informacji,
- 10) prowadzenie działań mających na celu przeciwdziałanie nietrzeźwości w miejscach publicznych,
- 11) wdrażanie do podstawowej opieki zdrowotnej programów wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie,
- 12) tworzenie sieci punktów informacyjnych,
- 13) prowadzenie stałego interaktywnego systemu informacji,
- 14) finansowanie szkoleń dla personelu medycznego w obszarze WRKI i zakup materiałów edukacyjnych dla personelu medycznego i pacjentów podstawowej opieki zdrowotnej,
- 15) podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych, mających na celu ograniczenie dostępności napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18. roku życia,
- 16) podejmowanie badań, zwłaszcza związanych z diagnozą zachowań problemowych/ używaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież oraz ewaluacja programów profilaktycznych,
- 17) zwiększanie kompetencji w zakresie obszaru 3 Wydziału Urzędu Miejskiego w Świętochłowicach nadzorującego Program.

OBSZAR 4. Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii:

- ✓ zaangażowanie jak największej liczby instytucji, organizacji i osób w realizację niniejszego Programu,

- ✓ propagowanie modelu interdyscyplinarnej formuły współpracy przy realizacji zadań przez poszczególne podmioty.

Zadania:

- 1) wspieranie działalności klubów abstynenta oraz innych form pomocowych poza terapią, których odbiorcami są osoby uzależnione oraz ich rodziny,
- 2) współpraca z organizacjami pozarządowymi realizującymi programy w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania problemom uzależnień,
- 3) wspieranie i dofinansowanie udziału w szkoleniach zwiększających kompetencje i umiejętności, przedstawicieli grup zawodowych mających w zakresie działania terapię lub profilaktykę uzależnień, rozwiązywanie problemów alkoholowych, przeciwdziałanie przemocy domowej, reintegrację społeczną i zawodową osób uzależnionych od środków psychoaktywnych (alkohol, narkotyki),
- 4) współpraca z ROM-E „Metis”, Wojewódzkim Ośrodkiem Metodycznym „WOM” w Katowicach w zakresie organizowania szkoleń z obszaru profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy,
- 5) dofinansowanie realizacji programów profilaktycznych i socjoterapeutycznych w świetlicach i placówkach prowadzonych przez organizacje pozarządowe, instytucje i inne podmioty,
- 6) wspieranie działań Policji, Straży Miejskiej w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz zwiększania bezpieczeństwa na drogach, w tym przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców i pieszych użytkowników dróg,
- 7) utrzymanie i finansowanie stanowisk ds. realizacji zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- 8) dofinansowanie działań izby wytrzeźwień w zakresie prowadzenia działalności informacyjno-edukacyjnej,
- 9) zwiększanie kompetencji w zakresie obszaru 4 Wydziału Urzędu Miejskiego w Świętochłowicach nadzorującego Program.

OBSZAR 5. Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego:

- 1) praca socjalna z osobami uzależnionymi i współuzależnionymi od alkoholu i narkotyków,
- 2) sporządzanie kontraktów socjalnych z osobami uzależnionymi, określającego uprawnienia i zobowiązania stron w ramach wspólnie podejmowanych działań, w tym zobowiązania do leczenia odwykowego w zamian za udzielanie wsparcia z pomocy społecznej,

- 3) praca ze środowiskiem osób uzależnionym poprzez pełnienie ról animatora społecznego (narzędzia wspierające to: partnerstwo lokalne, wolontariat, kampanie i wydarzenia społeczne),
- 4) budowanie wspólnoty osób uzależnionych, na zasadzie wzajemnego wsparcia.

OBSZAR 6. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego:

- ✓ prowadzenie systematycznych rozeznań i kontroli w placówkach prowadzących sprzedaż alkoholu.

Zadania:

- 1) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- 2) prowadzenie kontroli w placówkach handlujących napojami alkoholowymi w zakresie przestrzegania przepisów wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

OBSZAR 7. Wspieranie zatrudnienia socjalnego przez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej.

W Gminie Świętochłowice funkcjonuje Centrum Integracji Społecznej i Klub Integracji Społecznej, finansowane z budżetu Gminy.

OBSZAR 8. Realizacja działań profilaktycznych ograniczających spożywanie alkoholu przez kobiety w ciąży oraz budowanie systemu wsparcia i terapii dla dzieci ze spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD) i ich rodziców/opiekunów:

- 1) podejmowanie lokalnych działań informacyjno-edukacyjnych,
- 2) realizacja w szkołach, zwłaszcza ponadpodstawowych zajęć profilaktycznych obejmujących zagadnienia związane z koniecznością zachowania abstynencji w ciąży,
- 3) organizacja i finansowanie szkoleń dla przedstawicieli różnych służb związanych z tematyką FASD,
- 4) tworzenie systemowego wsparcia i terapii dla dzieci z FASD oraz ich rodziców i opiekunów, utworzenie i finansowanie działalności punktu diagnostyczno-terapeutycznego dla dzieci z FASD.

X. ZASADY FINANSOWANIA I REALIZACJI PROGRAMU

Źródłem finansowania zadań wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii są w szczególności dochody z opłat za korzystanie z wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Środki zaplanowane w budżecie Miasta, celem realizacji niniejszego Programu wynoszą:

na rok 2023- 950 000,00 zł.

na rok 2024- 950 000,00 zł.

Ponadto przedsiębiorcy hurtowi zaopatrujący przedsiębiorców detalicznych posiadających zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży (potocznie zwanych „sklepowymi”) są obowiązani uiszczać opłatę w wysokości 25 zł za każdy pełny litr 100% alkoholu pobieraną od napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml (art. 9² ust. 11 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi). Obowiązek uiszczenia ww. opłaty powstaje w momencie zaopatrzenia w napoje alkoholowe w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml. Środki są przekazywane przez Centrum Kompetencyjne Rozliczeń w Bydgoszczy.

XI. REALIZACJA ORAZ KONTROLA REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII I POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Realizatorem Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest Urząd Miejski w Świątchłowicach. Zlecenie realizacji zadań następuje po przeprowadzeniu procedury właściwej dla podmiotu ubiegającego się o ich realizację. Systematyczne zbieranie, analiza i interpretacja danych w trakcie realizacji Programu oraz po jego zakończeniu ma na celu określenie efektywności poszczególnych działań. Dane te posłużą lepszemu projektowaniu kolejnych strategii profilaktyki, przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy.

Narzędzia ewaluacji programu:

- 1) bieżący monitoring zadań wynikający z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023-2024,
- 2) narzędzia wynikające z obowiązujących powszechnie przepisów prawa, w tym ze szczególnym uwzględnieniem ustawy o samorządzie gminnym oraz ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.